

Kaupunginmuseon Lupapiste-lausunto Kaarelan koulun purkulupahakemuksesta

Kymp on esittänyt purkulupahakemuksen Kannelmäen peruskoulu Kaarelan raitin toimipisteen rakennuksen purkamiseen, osoitteessa Kaarelan raitti 1. Kohde on rakennus- ja kulttuurihistoriallinen arvokohde, jonka purkamisen kaupunginmuseo toteaa valittaen.

Kaarelan koulu on vuonna 1955 rakennettu, Puutalo Oy:n tuotantoa oleva puuelementtikoulu, jonka on suunnitellut yhtiön arkkitehti J. Laaksovirta. Puutalo Oy on vuonna 1940 perustettu 21 suomalaisen puuteollisuuslaitoksen yhteisyritys, joka ryhtyi organisoimaan suomalaista puurakentamisen tuotantoa sekä vientiä. Sodan jälkeen Puutalo Oy:n tärkein vientikohde oli Neuvostoliitto, jonka ohella mittavaa vientiä suunnattiin myös jälleenrakennuskaudella Puolaan, Tanskaan, Ranskaan, Hollantiin ja Britanniaan. Puutalo Oy:n tuotantoa suunniteltiin ja vietiin myös kaukasiin maihin Aasiassa, Australiassa ja Etelä-Amerikassa. Koulurakennusten osalta erityisesti Hollannista ja Britanniaista tiedetään kymmeniä ellei satoja Puutalo Oy:n tuottamia tyyppikouluja. Hollannissa Suomi-koulut ovat jopa saavuttaneet aseman osana maan jälleenrakennuskauden historiakertomusta; kouluja on edelleen käytössä, osa jopa suojeltuina. Teeman merkitys nousee esiin Suomen Opetus- ja kulttuuriministeriön tuottamassa Venetsian arkkitehtuuribiennaalin 2021 Suomen paviljongissa, jonne koottava New Standards -näyttely esittelee Puutalo Oy:n kansainvälistä rakennustuotantoa, Suomen kansainvälisintä arkkitehtuurin vientitarinaa.

Puutalo Oy:n tuotanto kohdentui 1950-luvun jälkipuolella kotimaahan. Pääpaino säilyi asuinrakennuksissa, mutta myös koulurakennuksia suunniteltiin ja toteutettiin. Kaarelan koulu on rakennusinventoinnin perusteella tällä hetkellä ainoa tunnettu säilynyt esimerkki Puutalo Oy:n elementtirakenteisista koulurakennuksista, tästä rakennustavasta ja rakennustyyppistä.

Kaarelan koulu on rakennus- ja kulttuurihistoriallisesti arvokas harvinaisuus, jonka purkaminen on valitettavaa. Kaupunginmuseon kanta on, että purkamisen yhteydessä tulee tutkia ja tallentaa mahdollisimman kattavasti rakennuksen, rakenteiden ja rakennustavan ominaispiirteitä, sekä tutkia purettavan elementtirakennuksen arvokkaiden rakennusosien kierrätettävyyttä ja mahdollista tallentamista. Kohteesta laadittu rakennushistoriallinen inventointi ei yksin täytä tätä tavoitetta, vaan dokumentoinnin tulee ulottua rakenteisiin, materiaaleihin, käsittelyihin ja rakennustapoihin, joiden tutkimus on mahdollista suorittaa purkuvaiheessa.

Kaupunginmuseo edellyttää, että rakennusvalvonnan johdolla laaditaan yhteistyössä erillinen rakennushistoriallinen purkutyösuunnitelma. Suunnitelmassa määriteltäisiin purkutapoja, jolla Kaarelan puuelementtirakenteisen koulun rakennusosat voidaan purkaa dokumentoiden, ja alkuperäisiä elementtejä tallentaen. Purkutyösuunnitelmassa tulee samalla tutkia purettavien rakennuselementtien mahdollista uudelleenkäyttöä, kiertotalouden tavoitteista. Rakennushistoriallinen purkutyösuunnitelma on luontevaa teettää esimerkiksi arkkitehtuurin alan diplomityönä, johon kaupunginmuseo on hakenut tekijän yhteistyössä Aalto-yliopiston arkkitehtuurin laitoksen arkkitehtuurihistorian koulutusohjelman kanssa. Asiasta on keskusteltu alustavasti Kympin Pentti Salon ja Jarmo Metsälän kanssa. Arkkitehtuurimuseo on esittänyt myös alustavan kiinnostuksensa Puutalo Oy:n elementtien käyttöön arkkitehtuurinäyttelyssä, ja mahdollisesti rakennusosakokoelmissa.

Etenemistavaksi kaupunginmuseo ehdottaa rakennusvalvonnan arkkitehdin johdolla neuvottelua, ohjausryhmän muodossa, jossa sovitaan rakennushistoriallisen purkutyösuunnitelman laadinnan, dokumentoinnin ja rakennusosien mahdollisen uudelleenkäytön tutkimisen lähtökohdista. Itse purkutyössä on tarkoituksenmukaista aloittaa koepurulla, jolla selvitetään puuelementtirakenteisen koulun rakenteiden purkumenetelmiä varsinaista tarkentavaa purkutyösuunnitelmaa ajatellen. Esitetynlaista rakenteita särkevää ja tuhoavaa purkutyömallia kaupunginmuseo ei puolla.

Kaupunginmuseo toteaa valitettavasti Kaarelan koulun purkamisen. Rakennuksella on korkea rakennus- ja kulttuurihistoriallinen arvo, joka tulee huomioida purkutyössä tutkimuksen ja kiertotalouden lähtökohdista.

Allekirjoittanut seuraa ja ohjaa hanketta kaupunginmuseon puolelta. Olen vuosilomalla 22.6.-12.7.2020, ja tavoitettavissa tämän jälkeen.

18.6.2020

Mikko Lindqvist